

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Forespørgsel til udenrigsministeren:

Forespørgsel af Steen Folke (VS), Bolvig (RV), Ib Nørlund (DKP) og Gert Petersen (SF):

»Hvad kan udenrigsministeren oplyse om regeringens holdning til elselskabernes fortsatte indkøb af kul fra Den sydafrikanske Republik?«

(Forespørgsel nr. XXXIII. Anmeldt 10/5 79. Fremme af foresp. vedt. 15/5 79).

Forhandling

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Taletiden er aftalt til 5 minutter, og som tidligere meddelt er det hensigten at udsætte afstemningen om eventuelle dagsordensforslag til mødet på mandag.

Steen Folke (VS):

Et flertal i udenrigsudvalget bestående af regeringspartierne forhindrede den 10. maj, at der blev skrevet betænkning om beslutningsforslag nr. B 58 om stop for indkøb af kul fra Den sydafrikanske Republik. Det er den direkte årsag til denne forespørgsel. Forespørgerne fra det radikale venstre, SF, DKP og VS er nemlig de samme, som fremsatte beslutningsforslaget. Vi bryder os ikke om bureaukratiske benspænd. Vi ønsker vort forslag frem til afstemning i folketingssalen, og da regeringspartierne blokerede for vores beslutningsforslag, så vi ingen anden udvej end at anmelde en forespørgsel. Samtidig erklærede vi os indforstået med en taletid for ordførere på kun 5 minutter, så ingen med rette skal kunne sige, at vi tager mere end højst nødvendigt af folketingets kostbare tid her i slutspurten.

Sagen om Elsams indkøb af kul fra Den sydafrikanske Republik blev rejst i flere omgange i folketingsåret 1977-78. Den 26. maj 1978 vedtog et flertal i folketinget at henstille til Elsam om muligt at indkøbe kul andetsteds end i Den sydafrikanske Republik. I september 1978 kom det frem, at et skib var ved at udlosse 100.000 t sydafrikanske kul ved Enstedværket. Den 25. oktober 1978 blev sagen på ny rejst i folketinget, og siden har der været en omfattende debat både i og især uden for folketinget om indkøbene af kul fra Sydafrika. Det er i forbindelse med denne debat kommet frem, at ikke blot Elsam, men også elselskaber med tilknytning til Elkraft køber kul i Sydafrika. Det er ligeledes kommet frem, at elsammenslutningerne ikke agter at rette sig efter folketingets og regeringens henstilling, men tværtimod planlægger stærkt forøgede indkøb af kul fra Den sydafrikanske Republik.

Dette er efter forespørgernes mening uanstændigt og uacceptabelt. Hvis og når elsammenslutningerne ikke vil rette sig efter en henstilling, så må denne efterfølges af et krav. Forespørgerne mener, at folketinget må opfordre regeringen til at sørge for, at de danske elværkers og elsammenslutningers indkøb af kul bringes til ophør. Desværre har der ikke hidtil været meget, der tyder på, at regeringen vil yde denne lille skærv i kampen mod det afskyelige apartheidregime i Den sydafrikanske Republik.

Det eneste, regeringen har gjort, er at lade handelsministeren afholde et møde med Elsam den 22. marts i år, hvor han har opfordret elværkerne til at intensivere bestræbelserne på at indgå mellem- og langfristede kontrakter med andre kulleverandører end Sydafrika. Straks efter dette møde udtalte Elsams bestyrelsesformand, Thorvald Jensen, at man aldeles ikke føler sig under pres fra regeringen for at undgå kulindkøb i Sydafrika. Det finder forespørgerne overordentlig beklageligt.

Nu venter vi forventningsfuldt på, hvad regeringen kan meddele os i dag om regeringens holdning og – hvem ved? – om nye initiativer.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg er bange for, at jeg kommer til at skuffe forespørgerne i en vis udstrækning, for jeg

[Udenrigsministeren]

tror egentlig ikke, at jeg er i stand til at give mange nye oplysninger i forhold til, hvad jeg har givet på adskillige tidspunkter tidligere. Jeg kan for det meste vedkommende henvise til, hvad jeg sagde, da vi havde førstebehandling af forslaget til folketingsbeslutning om forbud mod import af kul fra Sydafrika, og til, hvad der er svaret udenrigsudvalget under dets behandling af sagen.

Jeg vil godt, for at summere regeringens holdning op, sige, at den altså er uændret. Den svarer nøje til, hvad jeg og handelsministeren gentagne gange har sagt her i tinget: vi opfordrer elseskaberne til at indkøbe kul andre steder end i Sydafrika. Handelsministeren havde den 22. marts 1979, som ganske rigtigt nævnt af hr. Steen Folke, på regeringens vegne et møde med Elsam, hvorunder han meddelte denne holdning og opfordrede elværkerne til at intensivere bestræbelserne på at indgå mellem- og langfristede kontrakter med andre kulleleverandører end Sydafrika, herunder især leverandører i Australien, USA og Canada. Endvidere gav handelsministeren ved den lejlighed udtryk for en forventning om, at elværkerne løbende vil holde regeringen underrettet om de praktiske muligheder for at indgå sådanne kontrakter, og jeg kan her tilføje, at en sådan løbende kontakt med elværkerne finder sted.

En ny ting, jeg kan nævne ved denne lejlighed, er, at vi fra dansk side har bidraget til Det internationale Energiagenturs bestræbelser på at udvikle produktion og handel med kul inden for kredsen af IEA-lande, som netop også omfatter de tre nævnte kulleleverandører, altså USA, Australien og Canada, og der er nu i Energiagenturet opnået enighed om de principper, som skal følges af landene med henblik herpå.

Ud over de oplysninger, jeg her har givet, er jeg ikke i stand til at kaste yderligere lys over det problem, som man i dag har ønsket en forespørgsel om, men man kan vel også sige, at det er et spørgsmål, hvor de flestes holdning, herunder også regeringens holdning til det, i lang tid har været velbekendt.

Steen Folke (VS):

Det er ikke for at fornærme udenrigsministeren, men jeg vil da ikke lægge skjul på, at hans og hans partis synspunkter i denne sag interesserer mig umådelig lidt.

Det, der gør ministerens besvarelse af forespørgslen interessant, er naturligvis, at den er afgivet på vegne af regeringen, en regering, der som bekendt er socialdemokratisk ledet. Jeg synes, det er beklageligt og afslørende, at regeringen endnu en gang demonstrerer, at den intet – jeg gentager: intet – agter at gøre, som i praksis kan genere det apartheidregime, der sidder i Sydafrika. Det er ikke, fordi regeringen har nogen som helst sympati med dette regime – det ønsker jeg ikke at insinuere – men fordi det også i denne sag er sådan, at det, der er afgørende for regeringen, er varetagelse af nogle danske kapitalinteresser.

For et par dage siden var en talsmand for Elkraft i radioen, hvor han bl. a. redegjorde for, hvilke fordele der er for elværkerne i at opretholde Sydafrika som kulleleverandør tillige med andre. Det fremgik, at det ikke mindst var en fordel, fordi det er med til at holde priserne nede på kulleleverancer fra de øvrige leverandører. Et sådant ræsonnement vil jeg på ingen måde bestride. Ud fra normale kapitalistiske mekanismer er der grund til at tro, at det er rigtigt, at opretholdelsen af leverancer fra Sydafrika, som på grund af apartheidsystemets særlige udbytning af de sorte arbejdere formår at levere kullene billigt, også vil være med til at holde priserne nede i de andre leverandørlande. Men når det er sagt, så vil jeg tilføje, at ræsonnementet viser den merkantile usselhed, som præger elseskabernes tankegang.

Om ikke andet så burde disse udtalelser få socialdemokratiet til at sige stop. Så vidt jeg erindrer, så har hr. Poul Nielson, hr. Lasse Budtz og flere andre socialdemokrater understreget, at de ikke godtog sådanne argumenter for opretholdelse af kulindkøb fra Sydafrika. Det vil jeg gerne bede hr. Poul Nielson om at bekræfte, når han nu får ordet efter mig.

Energistyrelsens vurdering af forsyningsmuligheder for kraftværkskul i 1980erne, som kom for et par måneder siden, gjorde udtrykkelig opmærksom på, at der er alternativer til Sydafrika som kulleleverandør, selv om man formulerede sig uhyre diplomatisk i forhold til Elsam. Man pegede især på Australien og USA og på lidt længere sigt på Kina. Jeg vil da også lige gøre opmærksom på den langtidsaftale om indkøb af kul i Polen, som blev indgået for et par dage siden.

[Steen Folke]

Socialdemokratiet kan således ikke mere påberåbe sig, at der kan være tvivl om, at det er fysisk muligt at få de fornødne mængder kul til Danmark fra andre leverandører end Sydafrika. Det er nok muligt, at det vil blive lidt dyrere, men det har socialdemokratiets talsmænd jo i hvert fald hidtil sagt ikke kunne være afgørende.

Der er således ikke mere nogen som helst undskyldning for ikke at stemme for det beslutningsforslag, som SF, DKP, de radikale og VS har stillet, altså beslutningsforslag nr. B 58, og jeg vil i den forbindelse gøre opmærksom på, at socialdemokratiets stemmer foruden forslagsstillernes ville være tilstrækkeligt til et flertal.

Da vi nu ikke kunne få beslutningsforslaget til anden behandling, skal jeg i stedet på SFs, DKPs, det radikale venstres og VS' vegne fremsætte et identisk udformet:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at sørge for, at danske elselskaber og elsamenslutninger bringer indkøbene af kul fra Den sydafrikanske Republik til ophør,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i debatten.

Poul Nielson (S):

Socialdemokratiet har med tilfredshed, men også uden overraskelse, konstateret, at regeringen har fastholdt sit standpunkt i kulsagen i den dialog med Elsam, der har været ført. Folketingets henstilling er blevet fastholdt, hvilket også præger de kommentarer til Elsams kulrapport, der var indeholdt i handelsministerens energipolitiske redegørelse fra marts 1979.

Vi har forstået udviklingen i sagen således, at man nu rent faktisk tilstræber en omlægning af kulkøbene i overensstemmelse med folketingets beslutning, og på denne baggrund har socialdemokratiet ikke noget at føje til, hvad udenrigsministeren her netop har tilkendegivet og oplyst.

Jeg skal derefter kun komme med en enkelt bemærkning om det, hr. Steen Folke kaldte »bureaukratisk benspænd«.

Flertallet i udenrigsudvalget har tilkendegivet, at man ikke ønskede at skrive betænkning på nuværende tidspunkt. Benspænd er et ufint, ureglementeret element i spillet, men det er det ikke, når flertallet styrer, hvad der foregår. Det ville det være, hvis det var mindretallet, som havde den position, i hvert fald i et demokrati. Derfor forstår jeg altså ikke, at det skulle være udtryk for bureaukratisk benspænd, når de almindelige regler for, hvordan tingene foregår her i folketinget, også i dette tilfælde er blevet anvendt.

Jeg skal af hensyn til den videre debat og klarheden fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget tager udenrigsministerens redegørelse til efterretning

og går hermed over til næste punkt på dagsordenen.«

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Uwe Jensen (Ribe a.) (FP):

Det optrappede europæiske kulforbrug begynder at sætte sine spor, men alligevel tror jeg ikke absolut på påstandene om, at der er en akut kulknæthed. Der er tværtimod kul nok, men der er forskellige årsager til, at de er vanskeligt tilgængelige.

EF-kullene er, selv med de EF-tilskud, som Danmark er med til at bidrage til, alt for dyre og ikke altid af passende kvalitet. De polske kulleverancer kan vanskeligt førges, hvis ikke de danske kraftværker er villige til at investere millioner i den polske infrastruktur.

De kinesiske kul er fysisk vanskeligt tilgængelige, og fragtafstanden fordyrer automatisk newzealandske og australske kul. I USA er der rent faktisk masser af kul, men dels ønsker USA disse som nationale reserver i forbindelse med en nedsættelse af sin olieimport, dels er transportafstandene over land lange og besværlige, dels er der miljø-

[Uwe Jensen (Ribe a.)]

mæssige protester i forbindelse med nyetablering af åbne miner.

Så er der næsten kun de sydafrikanske kul tilbage. Vi har aldrig lagt skjul på vort syn på apartheidpolitikken, men der er nu engang ikke tale om nogen international handelsboykot af Sydafrika. Dernæst må man gøre sig klart, hvem en kulboykot rammer i første række. Det er de sydafrikanske arbejdere, og det er udelukkende de sorte, som bryder kullene. Endelig handler vi som bekendt med mange lande, hvis systemer vi ikke bryder os om. Men det er jo igen det legendariske danske hykleri. I vor dobbeltmoral protesterer vi mod nogle stater, men ikke mod andre. Hvor var demonstrationstogene henne mod Idi Amins blodige styre i Uganda, mod det blodige diktatur i Etiopien eller i Ækvatorial Guinea eller mod folkedrebene i Kampuchea? Eller tag ayatollah Khomeinys religiøst velsignede massehenrettelser i Iran, hvor er protesterne henne?

Det korte af det lange er, hvorvidt vi skal blande udenrigspolitik og kraftværksøkonomi sammen. Hvis man vil undgå at blande politik og kulkøb sammen, og hvis man, hvilket åbenbart er tilfældet, ser stort på, hvad kullene kommer til at koste, så vil jeg foreslå, at Danmark henter sit kulforbrug i Grønland. I fjeldene omkring Diskobugten i Grønland er der kul nok til hele Danmarks forbrug i årtier, de venter kun på at blive gravet op. Det vil selvfølgelig ikke blive billigt, men man slipper for at støtte et eller andet politisk regime, som nogle ikke bryder sig om, og man kan samtidig medvirke til at skabe indtægter for Grønland og grønlanderne.

Når udenrigsministeren tidligere har fastslået, at elværkernes politik skal være afhængig af ansvarsfølelse, så har bl. a. Elsam tydeligt vist, at deres handelspolitik viser ansvarlighed over for de danske forbrugere, for kullene kan faktisk ikke købes andre steder end i Sydafrika.

Lad os så se lidt på den gamle, bløde eller, som visse partier tidligere har udtalt, lidt vattede regeringshenstilling til Elsam om om muligt at købe kullene andetsteds. Det var netop ikke nogen reel udtalelse fra folketinget eller regeringen, og vi har ikke haft noget imod tolkningen af denne henstilling.

Det vigtigste dokument i denne debat er vel nok Elsans henvendelse til handelsmini-

steriet af 9. december 1976, hvor Elsam gerne vil have præciseret, om der er noget til hinder for at indgå en afale om langsigtede køb af kul fra Sydafrika for at sprede risikoen for forsyningssvigt, og hvor handelsministeriet kort efter svarer, at der for tiden ikke findes restriktioner med hensyn til køb af varer fra Den sydafrikanske Republik. Elselskaberne tager alene ansvaret for, om de vil følge regeringens udenrigspolitiske linje eller deres egen forsyningspolitiske linje. Elselskaberne har helt rigtigt sat de økonomiske og forsyningsmæssige hensyn højt, de kan godt selv, og derfor burde man faktisk opfordre regeringen til at trække henstillingen tilbage og lade elselskaberne fortsat købe kullene dér, hvor de er bedst og billigst.

Vi kan naturligvis ikke støtte forespørgernes forslag om motiveret dagsorden. Udenrigsministerens redegørelse derimod harmonerer fint med holdningen bag fremskridts partiets dagsordensforslag, og bl. a. derfor agter fremskridtspartiet at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler, at elselskaberne skal købe kul uden partipolitisk indblanding, så forbrugerne sikres så billig og stabil en energiforsyning som muligt.

Tinget går herefter over til næste punkt på dagsordenen.«

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Johan Philipsen (V):

Forespørgslen hviler på to forkerte forudsætninger. For det første den, at elselskaberne ikke har taget regeringens henstilling alvorligt, for det andet den, at der er kul nok, og begge dele er ikke rigtige.

Må jeg i anledning af hr. Steen Folkes udtalelse herfra for et øjeblik siden gentage fra sidste gang, hvor jeg var på denne talerstol i samme anledning, at Elsans personer, som jeg kender godt, selvfølgelig ser på Sydafrikaproblemet og det politisk risikable deri nøjagtig som vi andre gør.

[Johan Philipsen]

Men i øvrigt er der siden sidste debat ikke sket meget nyt, og det, der er nyt, det er altså ikke godt. Kul er ved at blive en mangelvare. Jeg kan oplyse, at de 300.000 t kul, som Polen skulle levere til Elsam i første kvartal i år, ikke ankom, ikke fordi polakkerne ikke gerne ville levere dem, men simpelt hen fordi de ikke havde mulighed derfor.

Det billede, der tegner sig i øjeblikket, er, at man forlanger forudbetaling mange år i forvejen, eller også, køb arealerne, bryd kullene, byg selv havnene og banerne, så vil vi gerne give jer tilladelse. Således lyder det i adskillige lande, Canada, USA osv. Så kan jeg i øvrigt oplyse, at de to store tyske koncerner Hugo Stinnes og AG Ruhr Kohl har købt arealer i Nordamerika efter aftale med begge landes regeringer.

Således som det er lagt til rette med den manglende kernekraft, kommer vi lige lukket ind i en periode, hvor kul af de mængder, der skal til for at vedligeholde det stigende strømforbrug, bliver en mangelvare, og hvis man totalt forbyder kulindkøb fra Sydafrika, så betyder det såmænd kort og godt og enkelt, at vi vil blive nødt til at købe sværolie i stedet for.

Så skal jeg kun til sidst sige til hr. Steen Folke, at jeg er ked af udtrykket »merkantil usselhed«. De danske el-selskabers folk er lige så nationale og ansvarsbevidste som alle andre i dette land. De ser altså på det sydafrikanske apartheidproblem med nøjagtig de samme øjne, og derfor er der ingen grund til at hæfte ordene »merkantil usselhed« på dem, det er ikke rigtigt.

Kjelgaard (KF):

I disse dage og uger bruger mange ansvarlige politikere kræfter og tid på at fortælle befolkningen om det europæiske samarbejde. De fortæller om, hvorfor samarbejde i bredeste forstand er en tvingende nødvendighed, ikke mindst set ud fra en historisk synsvinkel.

De personer, der kort tid efter anden verdenskrig trods gammelt fjendskab forsøgte at få et europæisk samarbejde i gang, gjorde det i håbet om at samle det tidligere splidagtige Vesteuropa, så krige i fremtiden kunne undgås. De gjorde det ud fra ønsket om at styrke demokratiet og gengive Vesteuropa

den indre og ydre styrke, som ganske enkelt var nødvendig under de nye magtforhold i verden. De var klar over, at den hastige udvikling i Asien og Afrika nødvendiggjorde, at de nationale modsætninger i Europa blev afløst af en bevægelse henimod europæisk enhed.

Det har vi i Danmark indtil nu nydt godt af. Det er kendsgerninger, vi hidtil har accepteret. Men i dag er vi meget klogere, i hvert fald nogle af os. Vi udgør nemlig ca. 1 promille af jordens samlede befolkning, og inden for denne ene promille er der måske igen 1 promille, der er eksperter i at klare andre landes interne forhold. Vi oplevede forleden aften, at nogle mennesker gav udtryk for, at det var langt det bedste for Grækenland, Spanien og Portugal at stå uden for det europæiske samarbejde, selv om de pågældende lande selv ønsker at komme med. Vi oplevede, at kommunisterne vil bekæmpe samarbejdet i Europa med alle til rådighed stående midler.

Og nu oplever vi så igen, jeg ved ikke for hvilken gang, at nogle eksperter mener at kunne løse problemer i Sydafrika ved at fremsætte et sådant forslag. Jo, Danmark er verdens centrum, og eksperterne ved, hvordan problemerne skal klares for 999 promille af Jordens befolkning – måske lige med undtagelse af de enorme menneskelige problemer øst for jerntæppet. Dem taler de aldrig om. Skulle vi virkelig tage eksperternes moralkodeks som grundlag for vor udenrigspolitik og vor samhandel med andre lande, så blev der ikke ret mange værdige handelspartnere tilbage.

Jeg skal ikke gentage, hvad jeg har sagt i de tidligere debatter, men kun slå fast, at vi er modstandere af apartheid. At vi ikke mindsker diskriminationen i andre lande ved at indføre diskrimination i Danmark. At vi ikke forbedrer menneskerettighederne i andre lande ved at beskære dem i Danmark. At vi ikke giver mennesker i andre lande større frihed ved at indskrænke friheden i Danmark. At vi absolut ikke bidrager til større afspænding i verden ved at opfordre til konfrontationer eller boykotaktioner – tværtimod.

I det konservative folkeparti er vi tilhængere af frihed, også frihed til at købe kul, hvor kullene er bedst og billigst. Skal nye kriser og nye krige afværges, er det helt nød-

[Kjelgaard]

vendigt at fjerne mulighederne for konfrontationer og udbygge samarbejdet, ikke bare i Europa, selv om det i øjeblikket er et vigtigt punkt, men i hele verden.

Langsted (CD):

Baggrunden for denne debat er jo, som det allerede er nævnt, at vi ikke i udenrigsudvalget kunne skaffe flertal for at skrive betænkning over beslutningsforslag nr. B 58 om kulindkøb fra Sydafrika. Det kan man måske sige var beklageligt. Vi ville gerne have haft det i salen og stemt imod det. Men på den anden side kan jeg kun henvise til handelsministerens redegørelse, dengang vi havde debat her i salen den 26. januar, og mit eget indlæg, som står i Folketingsstidende 1978-79, sp. 5348.

Jeg vil dog supplere med en enkelt bemærkning her – det var hr. Johan Philipsen, som bragte mig ind på sporet – og citere fra et af de sidste numre af udenrigsministeriets tidsskrift: Sidste nyt om eksportmarkederne, hvor der står om Polens energibehov på side 17, at Polen har ladet energibehovet vokse, og at Polen må tredoble sin energiproduktion inden 1990, altså i løbet af godt og vel 10 år, og firdoble produktionen inden århundredskiftet osv., og at de må nøjes med måske at udnytte deres reserver af brunkul med høj svovlindhold, med de luftforureningsproblemer, der kommer deraf. Og yderligere, at Polens energiplan går ud på at supplere den konventionelle energiproduktion med atomkraft. Ifølge prognoserne vil Polen i 1990 disponere over kernekraftværker med en kapacitet på 3 GW og i år 2000 på 4 GW.

Det får mig til at spørge ordføreren for forespørgerne her, hvad man skal gøre i Danmark. Skal man gøre som i Polen, eller har man noget andet forslag i den retning?

I øvrigt kan jeg sige, at vi fra CDs side vil tage udenrigsministerens nuværende redegørelse til efterretning, og at vi kan stemme for det af hr. Poul Nielson fremsatte forslag om motiveret dagsorden.

Gert Petersen (SF):

Jeg hørte, at der var nogle heroppe, der talte om hykleri. Jeg troede i første omgang, at det var det hykleri, som det officielle Danmark udviser, det Danmark, der gang på gang har stemt sammen med andre lande i

De Forenede Nationer om at fordømme det racistiske regime i Sydafrika, men når det kommer til stykket i virkeligheden understøtter dette regime ved at udvide bl. a. kulhandelen med Sydafrika.

Det var ikke det, hr. Uwe Jensen (Ribe a.) havde i tankerne. Nej, det var, at der var nogle, der protesterede mod det ene og ikke mod det andet. Jeg ved ikke, hvem man har tænkt på. For mit eget vedkommende husker jeg, at jeg for ét eller halvandet år siden under en debat her havde skarpe bemærkninger om folkedrabet i Kampuchea. Jeg husker også, at jeg bare for en uge siden under en debat her havde skarpe bemærkninger om henrettelserne i Iran.

Derimod kan jeg ikke huske, at hr. Uwe Jensen (Ribe a.) nogen sinde virkelig for alvor har fordømt det racistiske regime i Sydafrika. Han gjorde det i hvert fald ikke, da han besøgte Sydafrika og rejste rundt i Sydafrika. Der havde jo været en god anledning til det. Det har måske været en vis selvoptagethed, der fik hr. Uwe Jensen (Ribe a.) til at tale om hykleri.

Så vil jeg i øvrigt sige, at jeg synes, at man skulle stemme for det af hr. Steen Folke fremsatte dagsordensforslag. Det er helt åbenbart, at regeringen har siddet ånden i den henstilling, som folketingsflertallet udarbejdede, overhørig. Jeg har selv været med til at lave den pågældende henstilling, og det har det ene af regeringspartierne også, men det har det andet regeringsparti jo mildest talt ikke. Det er nok derfor, den henstilling har spillet en så ringe rolle i regeringens arbejde med denne sag.

Derfor skal man egentlig heller ikke undre sig over, at elselskaberne ikke tager særligt hensyn til, hvad flertallet i dette ting har udtalt. Hvis elselskaberne gjorde det, så ville de jo ikke behandle henstillingen, som de har gjort, men de er jo også godt klare over, at der er sket ting med regeringskonstellationen siden dengang henstillingen blev vedtaget.

Af disse grunde ville det være rimeligt, om det flertal, som vedtog den henstilling, elselskaberne ikke har villet rette sig efter, nu opfordrer regeringen til at sørge for – hvordan den vil gøre det, overlades til regeringen – at de danske elselskaber holder op med at købe kul i Den sydafrikanske Republik. Det vil være det rimelige og det logiske.

[Gert Petersen]

Flertallet har tidligere fremsat en henstilling til elseskaberne, men de har ikke villet rette sig efter den. Så må flertallet lægge yderligere pres og opfordre regeringen til på den ene eller den anden måde at sørge for, at det, som var flertallets opfattelse dengang, bliver gennemført. Men flertallet har måske en anden opfattelse? Flertallet eksisterer måske ikke længere? Det socialdemokrati, som var med i det pågældende flertal dengang, er måske kommet til en helt anden opfattelse, smittet af udenrigsministeren og hans parti.

Jeg vil godt sige principielt, at der er da ingen tvivl om, at det sydafrikanske regime har en meget stærk interesse i denne kuleksport, ikke bare af valutariske grunde, men også fordi det er med til at styrke Sydafrikas prestige, økonomi og hele situation. Man får næsten indtryk af, når man hører på debatten her, at Sydafrika efterhånden er det eneste land, der kan levere kul. Derfor går Sydafrika da også meget langt i retning af udbygning af slavearbejde osv., i retning af egen bygning af havne osv. for at kunne sælge kul så billigt som overhovedet muligt – det er ganske naturligt, det kan ikke overraske nogen – mens andre lande må stille nogle krav i forbindelse med kulsalget, krav, som Sydafrika bevidst afstår fra at stille, fordi de bruger denne kuleksport som en slags bestikkelse af de vestlige nationer, ikke så meget af regeringerne, for det behøver de ikke, men som et forsøg på at bestikke befolkningerne i de vestlige nationer.

Hr. Uwe Jensen (Ribe a.)s dagsordensforslag er naturligvis bare en yderligere opfordring til, at befolkningen herhjemme skal tage imod denne bestikkelse. Jeg er overbevist om, at hvis flertallet i befolkningen og hvis flertallet i denne sal i deres hjerter skulle afgøre sagen, så tog de ikke imod den bestikkelse, så sagde de nej.

Jeg skal derfor opfordre til at stemme for det af hr. Steen Folke på vegne af ham selv og os andre fremsatte dagsordensforslag.

Ib Nørlund (DKP):

Denne forespørgsel er jo stillet som et forsøg på at få tinget til at forlange af regeringen, at den handler i overensstemmelse med sine erklæringer. Man kan sige, at det burde være en selvfølge, men man har diskuteret,

man har lovet, man har stillet i udsigt, og i mellemtiden er tingene gået deres gang.

Når ministeren ikke havde nye oplysninger, så kunne han da have oplyst, at det nu har vist sig, at vi i 1978 importerede 836.000 t kul fra Sydafrika, det er mere end to gange så meget som i 1977, at i 1978 er vi kommet op på, at 14 pct. af kraftværkskullene her i landet kommer fra Sydafrika, mens det i 1977 var 7 pct., og at kullene for øvrigt udgør 63 pct. af Danmarks samlede import fra Sydafrika.

Forespørgslen er ikke først og fremmest stillet for at få gentaget en debat, som tidligere er ført, men der er alligevel fremdraget et par momenter, som jeg vil hæfte mig ved. Man kommer jo fra vennerne af Sydafrika og siger, at det er, fordi der ikke er nogen anden mulighed end at få kullene derfra. Man kan jo lige så godt sige åbent, at det er af politiske grunde, man fra den side faktisk ønsker det, men det vil man altså ikke. Når man så laver en sådan tour d'horizon, som hr. Uwe Jensen (Ribe a.) præsterede her, går rundt om hele verden, og se: der er ingen steder, hvor man kan få det, det eneste sted er Sydafrika, så kan man jo se, at det var det facit, som var stillet op i forvejen.

I den forbindelse én ting: jeg har før påpeget, at der er muligheder for at udvide kulforsyningen til Danmark fra Polen, et så godt som naboland, hvor transportpriserne i hvert fald ikke har samme vægt som i den modsatte ende af kloden. Det er jo også bekendt, hvilken rolle Polen gennem mange år har spillet som leverandør hertil, og jeg har påpeget, at der var muligheder for at udvide denne import, det er jo blevet bekræftet af de seneste begivenheder. Det forekommer mig yderst letsindigt af hr. Johan Philipsen, også med den stilling, han har i forbindelse med elværkerne, at han behandler spørgsmålet om de polske muligheder, sådan som han gjorde.

Jeg vil erindre om, at jeg fremdrog disse spørgsmål i en spørgetid engang. Men man svarede: nej, der er kun tale om det såkaldt betingede forslag, altså at man samtidig skulle investere osv., hvilket for øvrigt, synes jeg, på længere sigt var en ganske udmærket idé. Men allerede dengang fremhævede jeg, at der også er andre muligheder, og det er blevet bekræftet bl. a. af en udførlig artikel i Berlingske Tidende for nylig. Dengang jeg

[Ib Nørlund]

fremdrog det i spørgetiden, demonstrerede ministeren, dengang handelsministeren, altså uvidenhed om de muligheder, der måtte være. Men den viden har han og regeringen vel fået siden, og der er altså betingelser for at udvide disse ting.

Der vil jeg godt indskyde, at jeg ikke har hørt noget ord som tak for den assistance, jeg har ydet ministeren i den forbindelse. Jeg ved godt, at tak kun er et fattigt ord og kan bruges til at slå smedekatte ihjel med, men alligevel kun at møde ministerens iskolde stenhjerte kan jo være lidt bittert.

Det, som spiller en vigtig rolle i denne forbindelse, er, at så vidt jeg er orienteret, er der ikke alene tale om, at der forhandles om ganske væsentlige udvidelser af de polske kulleverancer, men også, at Elsam i forbindelse med disse forhandlinger har nægtet at tage hele det foreslåede kvantum – jeg tror, at man kun har villet tage sådan noget som halvdelen. Det synes jeg stiller hele problematikken, som den er draget frem her, i et andet lys. Det er altså ikke spørgsmålet om forsyningsmulighederne, det er spørgsmålet om en politisk holdning, der gør, at man ikke får gennemført de ting, som regeringen har stillet i udsigt.

Udenrigsministeren spurgte, om vi var skuffede over hans svar. Hvor kan man plukke roser, hvor ingen roser gror?

Til hr. Poul Nielson vil jeg sige, at jeg sad og tænkte på ham med en vis medlidenhed, da jeg hørte ministerens redegørelse. Jeg vidste jo, at han skulle hen i skuffen og hente denne dagsorden om at tage til efterretning. Jeg tænkte: hvad tager han egentlig til efterretning denne gang?

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Nu er tiden altså for længst udløbet.

Ib Nørlund (DKP):

Undskyld. Jeg har fået at vide, at man fastholder sin indstilling fra regeringens side. Jeg står naturligvis bag ved det dagsordensforslag, som jeg har været med til at fremsætte.

Bolvig (RV):

Når jeg er medforespørgger til denne forespørgsel, så er det, fordi jeg synes, at debatten er vigtig for at få en afklaring af social-

demokratiets stillingtagen. Derfor vil jeg gerne rette nogle ord til den enlige repræsentant for de 66 socialdemokratiske folketingsmedlemmer, hr. Poul Nielson.

Hr. Poul Nielson sagde i den sidste debat herom den 26. januar i år – det står i Folketingsstidende 1978–79, sp. 5342:

»Vi er fortsat af den mening, at danske elselskaber bør købe kul andre steder end i Sydafrika.«

Det kan lade sig gøre med det flertal, der er til stede her i salen, hvis hr. Poul Nielson og hans parti vil det.

Hr. Poul Nielson sagde i samme debat:

»Vi mener, henstillingen sidste forår var formuleret sådan, at den ikke var til at misforstå, og vi finder det nødvendigt og faktisk også rimeligt, at man nu afventer drøftelsen mellem regeringen og Elsam om, hvordan indstillingen kan føres ud i livet.«

Disse drøftelser har været foretaget, hr. Poul Nielson kender resultatet, og derfor kan henstillingen altså nu føres ud i livet, hvis hr. Poul Nielson og hans partifæller vil det. I samme debat (Folketingsstidende sp. 5343) sagde hr. Poul Nielson:

»Vi forventer, at denne sag derefter vil finde en afslutning i overensstemmelse med hensigten i folketingsbeslutningen af 26. maj 1978.«

Det forventede hr. Poul Nielson, og forventningerne kan blive opfyldt, hvis hr. Poul Nielson og de 65 andre af hans partis medlemmer vil være med til det. Sluttelig sagde hr. Poul Nielson:

»Men vi håber da, at vi nu er 2 måneder nærmere en afslutning af sagen.«

Det var altså i slutningen af januar måned. Er vi nu, hr. Poul Nielson, nærmere en afslutning? Vi kan jo afslutte sagen i overensstemmelse med hensigten i folketingsbeslutningen af 26. maj 1978, hvis vel at mærke socialdemokratiet lever op til de synspunkter, det hævder at have. Socialdemokratiet vedtog en resolution på deres kongres i december, hvori det siges, at socialdemokratiet i sit virke nationalt som internationalt vil arbejde for at støtte FN's antiapartheidpolitik. Kongressen opfordrer derfor sine partimedlemmer til i praksis at efterleve FN's henstilling. En sådan kongresudtalelse, gælder den ikke hr. Poul Nielson og hr. Poul Nielsons 65 folketingskolleger?

[Bolvig]

FN har for nylig vedtaget en ny henstilling til medlemsstaterne om at gennemføre økonomiske sanktioner mod Sydafrika, men socialdemokratiet vil åbenbart ikke leve op til FN's henstillinger eller til deres egne kongresudtalelser nu, hvor de har chancen for det.

I maj 1978 vedtog et flertal i folketinget på socialdemokratiets foranledning et forslag til beslutning, der indledtes med:

»For at bidrage til en begyndende isole- ring af det sydafrikanske apartheidstyre opfordrer folketinget regeringen til at boykotte visse økonomiske aktiviteter i Den sydafri- kanske Republik.«

Et flertal i folketinget forbød eksportkre- ditter til private firmaer, og vi hjemkaldte bl. a. den danske eksportstipendiat – altså restriktioner mod det private erhvervsliv. Men socialdemokratiet vil åbenbart ikke være med til at lægge hindringer i vejen for of- fentlige virksomheder. Bør det offentlige da ikke gå i spidsen? Er det rimeligt at pålægge private virksomheder restriktioner, når de offentlige virksomheder ikke vil gå i spidsen, de virksomheder, som vi har et direkte an- svar for?

Vi har under ledelse af hr. Poul Nielsons parti i mange år i FN og i NATO foreslået økonomiske restriktioner mod Sydafrika, ført et aktivt og meget skrappt sprog. Det har hr. Poul Nielsons forskellige ledende udenrigs- ministre gjort. Vi har foreslået restriktioner, som vedtaget ville bringe vores venner i Stor- britannien og i Frankrig og i USA til tigger- staven, fordi de har så overordentlig store økonomiske byrder involveret i Sydafrika. Men når det så kommer til stykket, vil hr. Poul Nielsons Danmark ikke engang være med til at forbyde Elsam at købe kul i Sydaf- rika.

Tror hr. Poul Nielson virkelig, at hans parti kan beholde troværdigheden, og tror hr. Poul Nielson virkelig, at Danmark fremover kan blive taget alvorligt i hele Afrika, det Afrika, som hr. Poul Nielsons parti med dyg- tighed og styrke har fået som venner, fordi vi har ført en klar og markeret Sydafrikapoli- tik? Så snart det kommer til en prøve, så vil Danmark ikke være med, fordi kullene andre steder fra kan koste en smule mere.

Nu kommer hr. Poul Nielson med en af- værgedagsorden som forventet, for så behø- ver socialdemokratiet jo ikke at stemme vo-

res dagsorden ned, og så kan socialdemokra- tiet, hr. Poul Nielsons partifæller rundt om- kring i landet, fortsætte med at føre tvetun- get tale, så kan man blive ved med på møde efter møde at føre en aktiv og energisk og aggressiv antiapartheidpolitik, stå som forta- lere for, at Danmark har en forpligtelse til at ændre det umenneskelige styre i det sydlige Afrika. Men kan man nu også det, når man stemmer herinde, som man gør, når man la- ver sådan en afværgedagsorden, som man gør? Kan hr. Lasse Budtz så fortsætte med sine stærke taler, så stærk en tale, som han holdt her for få dage siden i vor Rhodesiade- bat? Socialdemokratiet må vælge, enten eller. Jeg håber og jeg tror, man kan henstille til socialdemokratiets bedre jeg – det må findes et eller andet sted – at leve op til de syns- punkter, de hævder at have, og som vi er mange der gerne vil have at de fastholder.

Honoré (KrF):

Danmarks energiforsyning vil i stigende grad blive baseret på kul. Det skyldes olie- mangelen, og det skyldes også udsættelsen af kernekraften, som i mange andre lande i Eu- ropa synes at stå over for betydelige nedskæ- ringer.

Da dette er en generel udvikling, vil efter- spørgselen efter kul blive så enorm, at ud- buddet vil få svært ved at holde trit med den kommende efterspørgsel. Derfor er det efter vores mening nødvendigt, at vore elværker prøver på at få sikre kulforsyninger ved at sprede sig i deres kulkøb og opnå kontrakter med så mange forskellige lande og leveran- dører som muligt. Da tilførslen af energi er en livsnødvendighed for Danmark, er det simpelt hen sådan. Det gælder også kul fra Sydafrika.

Det er rigtigt, at der er apartheid i Sydaf- rika. Kristeligt folkeparti er modstander af apartheid. Vi er modstandere af diskrimine- ring af mennesker, bl. a. på grund af deres race, men ikke blot på grund af deres race. Der er nogle, også af partierne i denne sal, der fremfor alt og næsten udelukkende er interesserede i at beskæftige sig med diskri- minering på grund af race, og som mere eller mindre lukker øjnene for andre former for diskriminering, bl. a. af nationale mindretal og ikke mindst af politiske modstandere. Der er diskriminering af andre stammer i Afrika,

[Honoré]

hvilket er et stort politisk problem. Diskrimination finder sted i mange lande i verden, og en handelspolitik, der er rettet imod diskriminering, kan derfor ikke bringes i anvendelse over for et enkelt land eller en enkelt form for diskriminering, hvis der skal være tale om en konsekvenssanktion over for diskrimination.

Det er i dette perspektiv, vi ser forslaget om boykot af sydafrikanske kul. Når det gælder den for Sydafrika specielle form for diskrimination, racediskriminationen, så er der i øvrigt i disse år tegn på, at der finder en udvikling sted i Sydafrika imod en afsvækkelse af apartheidpolitikken, bl. a. inden for sportslivet, og nu er der noget, der tyder på, at det også vil ske inden for erhvervslivet. Denne udvikling må vi være meget opmærksomme på. Af den grund kan vi ikke støtte det socialistiske initiativ og VS' dagsorden. Vi deler heller ikke 100 pct. SV-regeringens holdning i denne sag, men den ligger os da uendelig meget nærmere end de andres.

Jeg må give det radikale venstres ordfører ret i, at socialdemokratiet har bragt sig selv i en tvetydig situation. Det kører ligesom på to spor: dels gør man sig til forkæmper for modstanden imod styret i Sydafrika, og dels vil man ikke tage de radikale skridt, som man ellers i andre sammenhænge giver udtryk for er absolut nødvendige.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til, hvad der allerede er blevet sagt heroppefra af en række talere, og jeg skal specielt ikke gøre det til en drøftelse af, hvorledes rent praktiske handelsforhold på det internationale kulmarked kan udnyttes bedre. Men jeg vil godt knytte et par bemærkninger til, hvad både hr. Gert Petersen, hr. Steen Folke, hr. Ib Nørlund og hr. Bolvig har sagt om det mere principielle i sagen, nemlig den danske regerings holdning til apartheidregimet i Sydafrika.

Jeg synes, det er helt urimeligt, at hr. Steen Folke her står og siger, at regeringen ikke gør noget for at genere regimet i Sydafrika, for den danske regering – skiftende danske regeringer – har jo i årenes løb indtaget en absolut fordømmende holdning over for det apartheidregime. Den nuværende re-

gering har også bekræftet sit ønske om at opfylde de nordiske landes handlingsprogram for så vidt angår holdningen til apartheidregimet. Henstillingen til Elsam var en enkelt del af dette handlingsprogram, således som det også var tilfældet i de øvrige nordiske lande. Derudover er der gennemført en række andre ting – hr. Bolvig gennemgik selv dele af folketingsbeslutningen – og de dele af folketingsbeslutningen, som var obligatoriske, og hvor regeringen skulle disponere ved tilbagetrækning af handelsattachéer, stop for eksportkreditter osv., er jo gennemført.

Så kommer vi til spørgsmålet om, hvorledes man anvender sanktioner. Her har det jo været vores synspunkt lige fra starten, og det har været vores gældende for alle danske regeringer, at det, der var effektivt, var internationale sanktioner. Man kan gennemføre, om jeg så må sige, en bilateral sanktionspolitik for at markere en holdning, men hvis man virkelig ønsker at ændre apartheidpolitikken i Sydafrika, så er det absolut nødvendigt, at der føres en international sanktionspolitik, hvori de store lande inddrages. Det er det, Danmark har arbejdet på i mange år i De Forenede Nationer, både i generalforsamlingen og i sikkerhedsrådet i de perioder, hvor vi har siddet dér. Det er det samme, vi har arbejdet på i andre internationale fora, i vores drøftelser med de øvrige nordiske lande og i de drøftelser, som vi fører med de øvrige EF-lande. Vi har opfordret dem til at undersøge mulighederne for at deltage i og at stemme for internationale sanktioner. Det er nemlig det eneste, som fungerer effektivt i forhold til det sydafrikanske regime.

Disse bemærkninger være bare gjort, fordi jeg synes, hr. Steen Folkes bemærkning var helt urimelig.

Ellers opfattede jeg ikke en række af de bemærkninger, der fremkom, som nogen, der specielt var møntet på min redegørelse. Jeg havde som sagt heller ikke meget nyt at tilføje. Hr. Ib Nørlund mente, jeg havde spurgt, om man var skuffet. Jeg sagde nu, at jeg gik ud fra, man var skuffet, men det er ikke regeringen, der har opfordret til forespørgslen her. Nu har vi fra regeringens side i månedsvis forsynet udenrigsudvalget med et fyldigt materiale om de forhold, som forslaget til folketingsbeslutning vedrører, og så er det meget svært ved denne lejlighed at supplere med særlig mange nye oplysninger.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Udenrigsministeren mener, det er urimeligt at sige, at regeringen intet gør. Man har altid indtaget en absolut fordømmende holdning, siger han. Det bestrider jeg ikke. Verbalt har man altid taget afstand fra Sydafrika. Jeg sagde: man vil intet gøre, som i praksis kan genere regimet i Sydafrika. Det gør en lille forskel. Man har ikke, som den svenske regering dog har gjort, villet fremsætte et lovforslag om forbud mod investeringer i Sydafrika. Man vil altså ikke sige stop over for Elsams kulindkøb i Sydafrika. Det er rigtigt, at man har gjort én ting: man har tilbagetrukket – det var nu ikke en handelsattaché, som udenrigsministeren mente, men en eksportstipendiat. Til lykke, hr. minister, til lykke til SV-regeringen med den storslåede indsats, man gjorde for i praksis at genere apartheidregimet!

Jeg vil opfordre Socialdemokratiets Næststjeneste til at udsende hr. Poul Nielsons tale i fuld udstrækning, sådan at det kan gå op for de hundredtusinder, der stemmer på socialdemokratiet, hvad det er, partiet har at byde på i kampen mod det racistiske regime i Sydafrika. Ved festlige lejligheder bryster man sig af, at socialdemokratiet støtter anti-apartheidbevægelsen, og det skal såmænd nok være lykkedes at få mange til at tro på det, men sandheden er altså, at socialdemokratiets støtte ligesom regeringens støtte kun er verbal. Man drømmer ikke om at lade handling følge på ord, og det fremgik med al ønskelig tydelighed af hr. Poul Nielsons indlæg.

I sit forsvar for den holdning, som jeg fortsat vil karakterisere som merkantil usselhed, selv om hr. Johan Philipsen bliver ked af det, undså hr. Uwe Jensen (Ribe a.) sig ikke for at hive den gamle skrøne frem om, at en boykot først og fremmest vil ramme de sorte minearbejdere. Ja men hr. Uwe Jensen (Ribe a.), er det da ikke sært, at de sorte arbejders egen fagforening, SACTU, direkte opfordrer til boykot?

I øvrigt finder jeg det bemærkelsesværdigt, at hr. Uwe Jensen (Ribe a.) erklærede, at udenrigsministerens holdning harmonerer helt med fremskridtspartiets. I denne sag går

SV-regeringen og fremskridtspartiet hånd i hånd.

(Kort bemærkning).

Poul Nielson (S):

En række indlæg har været bygget på en konstruktion om, at socialdemokratiet skulle have en ændret holdning i denne sag. Den konstruktion er kun mulig, når man som udgangspunkt tager en fejlagtig fremstilling af, hvad det var, folketinget besluttede sidste forår. Vi besluttede at rette en henstilling om, at man om muligt skulle købe kul andre steder end i Sydafrika, og det er denne bevidste drejning i indkøbspolitikken, som er det afgørende. Om man imødekommer det, om man faktisk forsøger at købe kul andre steder, er det afgørende for, om henstillingen er blevet fulgt. Der blev ikke henstillet, at de skulle stoppe, punktum. Vi kan jo ikke ved en befaling og en beslutning her i folketinget fra den ene dag til den anden skabe et udbud af kul andre steder fra, som ville kunne muliggøre rent fysisk, at en beslutning om at stoppe, vedtaget her, havde noget med virkeligheden at gøre.

Til hr. Bolvig vil jeg sige, at restriktioner i FN er da en fuldstændig fast bestanddel af vores politik. Der er ikke nogen som helst ændring i det. Hr. Bolvig siger, at når det så kommer an på en prøve her, så bliver vi svage, så vil Danmark ikke være med. Jeg må gøre opmærksom på, at det med kullene er et ensidigt dansk skridt. Der er ikke noget med, at det er kommet an på en prøve. Det er noget, vi selv har besluttet.

(Kort bemærkning).

Uwe Jensen (Ribe a.) (FP):

Jeg forstår, at regeringspartierne må stemme for den af hr. Poul Nielson stillede dagsorden, men ellers måtte fremskridtspartiets dagsordensforslag kunne få tilslutning fra alle øvrige positive partier. Da jeg forstår, at vort eget dagsordensforslag ikke kommer til afstemning, må jeg – selv om udenrigsministerens redegørelse rent faktisk bakker op omkring vort forslag, hvorfor det egentlig ville være rigtigst, at regeringspartierne stemte for dette – i denne konkrete sag meddele, at fremskridtspartiet ikke kan stemme for den socialdemokratiske dagsorden. Vi er eni-

[Uwe Jensen (Ribe a.)]

ge med udenrigsministeren et langt stykke hen ad vejen, men da vi principielt er imod disse afværgedagsordener, må vi stemme imod den.

(Kort bemærkning).

Johan Philipsen (V):

Jeg glemte at meddele, at venstre agter at stemme for den af hr. Poul Nielson foreslåede dagsorden.

Jeg skal kun i anledning af den debat, der har fundet sted, oplyse, at situationen i Sydafrika kulmæssigt i øjeblikket ligger temmelig tungt, fordi de hvide fagforeninger strejker, efter at man gav tilladelse til oprettelse af sorte fagforeninger, og så i øvrigt meddele, at to af Elsams topfolk for tiden er i Canada for at undersøge mulighederne og agter sig videre til Australien for at følge den henstilling op, som regeringen har givet dem.

(Kort bemærkning).

Bolvig (RV):

Hele debatten her i Danmark om vores eventuelle kulkøb fra offentlige selskabers side er blevet fulgt af undertrykte og disses organisationer, ikke kun i Sydafrika, men også i mange andre lande i det sydlige Afrika, og derfor synes jeg i høj grad, det er beklageligt, hvis det giver indtryk af, at Danmark officielt alligevel ikke mener ret meget med den aktive holdning, vi har haft. Jeg frygter, at resultatet af vores holdning her er, at vi mister tillid i en række af de lande, der hidtil har betragtet Danmark og de andre skandinaviske lande som de eneste sande venner, de har haft i vor del af verden.

Jeg vil gerne rose udenrigsministeren, for jeg er helt enig med udenrigsministeren i, at udenrigsministeren loyalt har gennemført en politik, som der hidtil har været flertal for i folketinget – en politik, som vel nok i virkeligheden er mod venstres grundholdning. Dét, hvor jeg synes kritikken kan rettes, er mod socialdemokratiet, for socialdemokratiet var jo selv med til bl. a. at lægge pres på mit parti, for at vi skulle være med i et kompleks af lovforslag, heri inkluderet, at vi skulle forhindre kulkøb fra det sydlige Afrika. Hvad blev så resultatet? Da vi kom lidt længere

frem, svigtede socialdemokratiet den holdning, det har haft tidligere.

(Kort bemærkning).

Poul Nielson (S):

I forbindelse med den ros, hr. Bolvig giver udenrigsministeren, som jeg kun kan tilslutte mig, også hvad dette angår, vil jeg lige understrege, at udenrigsministeren altså har udført og holdt sig til den politik, som folketinget vedtog. Det får udenrigsministeren ikke utak for af hr. Bolvig. Udmærket. Hvor er det så, vi har ændret standpunkt?

Det har vi nemlig overhovedet ikke. Det bygger på en fejlagtig opfattelse af, hvad det var, folketinget besluttede sidste år, når man skyder os det i skoene, som man gør her.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Ministeren sagde, han ikke kunne bringe nye oplysninger, men jeg synes faktisk, jeg har bragt nogle nye oplysninger med ind i det, og de kunne vel også fortjene en overvejelse. Ministeren sagde, han har forsynet udenrigsudvalget med oplysninger. Nu vel, men hvorfor forelægger man så ikke sagen på ganske normal måde igennem en betænkning i salen her?

De nye oplysninger må vel også interesse hr. Poul Nielson, for her er faktisk tale om at vise, at der er udbud af kul fra andre lande.

Når hr. Poul Nielson så voldsomt siger, at man ikke har ændret holdning, må man jo spørge: har man nogen holdning overhovedet?

Om hr. Uwe Jensen (Ribe a.)s dagsorden vil jeg sige, at den simpelt hen ikke virker oprigtig, når man sammenligner den med den oversigt over verden, som han gav os med hensyn til muligheder for kulleverancer. Fremskridtspartiets stilling er jo netop politisk bestemt.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg må understrege, at det er korte bemærkninger. Der bliver givet enkelte endnu.

(Kort bemærkning).

Bolvig (RV):

[Bolvig]

Hr. Ib Nørlund spurgte, om socialdemokratiet havde en holdning. Ja, de har en folketingsholdning, og så har de en ude-landet-holdning, og det er i disse to holdninger, jeg ser en meget stor forskel. Jeg påviste ved fire uddrag af hr. Poul Nielsens tale sidst, hvad socialdemokratiet gav udtryk for i januar måned. Jeg påviste, hvad hr. Lasse Budtz sagde i vores Rhodesiadebat. Jeg citerede fra socialdemokratiets kongresudtalelse i december, og jeg kan give referat efter referat af møder, jeg bl. a. selv har været med i, med socialdemokratiske deltagere, hvor de fører et stærkt og markant og meget voldsomt sprog mod Sydafrika – et sprog, der slet ikke harmonerer med deres folketingsholdning. Jeg ville ønske, at hr. Poul Nielson fik sit parti vendt, således at holdningen blev den holdning, man har ude i landet.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Jeg vil gerne give hr. Poul Nielson ret i én ting. Der er ikke noget som helst nyt i socialdemokratiets holdning. Den har hele tiden været tvetunget, dobbeltmoralisk og hyklerisk.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Det var ikke udtryk, der er i fuld overensstemmelse med forretningsordenen.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg skal først takke for hr. Bolvigs venlige ord om, at folketingsbeslutningen er opfyldt til punkt og prikke. Det er jeg ganske enig med ham i.

Jeg skal også takke hr. Steen Folke for hans lykønskning i anledning af, at udenrigsministeriet havde kunnet trække en eksportstipendiat tilbage. Jeg vil godt sige, at det var altså ikke udenrigsministeriets idé, det var et folketingsflertals idé. Det var bl. a. hr. Steen Folkes idé, så det er vel lige så meget hr. Steen Folke, der skal ønskes til lykke.

Men det er jo ikke det eneste resultat, og det var ikke det eneste, der lå i den folketingsbeslutning. Her synes jeg hr. Steen Folke er meget uretfærdig over for det, der er gennemført rent faktisk. For det første har vi indstillet vores eksportkreditter til Sydafrika. For det andet deltager vi i anvendelsen af en adfærdskodeks, som jeg håber efterhånden

vil få indflydelse på, hvad der foregår i Sydafrika. De adfærdskodekser, som både EF-landene og de nordiske lande anvender i disse år, synes i hvert fald at være noget af det, som gør indtryk i det sydafrikanske samfund.

Hr. Steen Folkes indlæg rejser spørgsmålet om, hvad der er verbalt, og hvad der ikke er verbalt. Meget af det, som foregår i denne sal, er jo også kun verbalt, men udtalelserne fremsættes ikke desto mindre i den hensigt at opnå et resultat. På tilsvarende måde er det i De Forenede Nationer. Vi er nødt til, indtil man i De Forenede Nationers sikkerhedsråd vil træffe nogle bindende beslutninger, at nøjes med det verbale. Men det verbale er jo forudsætningen for, at sikkerhedsrådet vil gøre noget.

Det er muligt, hr. Ib Nørlund kan give nye, interessante oplysninger om Elsams muligheder for at købe kul i Polen. Jeg kan ikke vide det med bestemthed. Jeg takker da for, at de oplysninger er kommet frem her. Men det må jo være oplysninger, Polen i givet fald giver Elsam. Det er jo ikke den danske regering, der køber kul, det er Elsam og Elkraft, og hvem der ellers er, så hvis man er interesseret i fra polsk side at udvikle handelen med kul, må man sørge for at formidle en normal forretningsmæssig kontakt. Det er ikke udenrigsministeriet, der skal indkøbe kul, det er heller ikke handelsministeriet, det er elværkerne. Derfor er der ikke andet at sige om det, end at nu er det altså kommet frem her. Men det må påvirke Elsams holdning til tingene, det ændrer ikke noget i regeringens holdning. Den har været, som jeg har beskrevet den – efterhånden nogle gange.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der bliver givet to korte bemærkninger mere, og så må vi nok slutte.

(Kort bemærkning).

Johan Philipsen (V):

I går var hr. Ib Nørlunds oplysning i hvert fald ikke nået til Elsam. Situationen er jo den, at Polen har været nødt til at forsyne det vestlige Rusland med kul. De har ganske vist en meget stor produktion, men det er rigtigt, når jeg siger, at de 300.000 t, der skulle have været leveret til Elsams havn i Åbenrå i januar kvartal, ikke er kommet.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Udenrigsministeren nævnte tre punkter, hvor Danmark havde gjort andet end at udtale tomme ord. Det ene har jeg rost regeringen varmt for, dette, at man trak eksportstipendiaten tilbage. Jeg synes, det var meget, meget fint, at man gjorde det.

Det andet, som ministeren nævnte, er, at man har afskaffet eksportkreditgarantiordningen. Det er rigtigt. Men ministeren ved formentlig godt, at den eneste konsekvens, det har, er, at det gør det en anelse dyrere for danske firmaer at eksportere til Sydafrika. Der er ikke ændret noget som helst reelt ved det. Det er en ubetydelig fordyrelse, der har været tale om, så det synes jeg oprigtig talt ikke er så frygtelig meget værd.

Det tredje er denne såkaldte adfærdskodeks. Den giver jeg ærlig talt ikke noget for. Det eneste, den skal sørge for, er at bringe udbytningen ind i lidt mere ordnede forhold.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Uanset hvad jeg sagde før, bliver jeg nok nødt til at give hr. Ib Nørlund en kort bemærkning, da hr. Ib Nørlund ikke har haft nogen før.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Hr. Johan Philipsen må være vidende om, at der længe er foregået forhandlinger mellem danske elektricitetsværker og de pågældende polske myndigheder. Som det blev angivet i Berlingske Tidende forleden i en ret så stor artikel, står nogle af disse handler foran en umiddelbar afslutning med en væsentlig udvidelse af leverancerne hertil som resultat. Det er dog ting, som også ministeren må interessere sig for. Jeg ved godt, han ikke er handelsmand, men han skulle jo gerne kunne handle alligevel.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg er godt i stand til at handle, men jeg handler ikke med kul, det var bare det, jeg ønskede at gøre hr. Ib Nørlund opmærksom på. Hvis jeg handlede med kul, så ville jeg selvfølgelig lægge en vis vægt på, at de kul, jeg købte, blev leveret. Jeg kan forstå, at det

er det, der er et af problemerne. Men det skal jeg ikke fordybe mig i, for det må være Elsans problem. Hvis hr. Ib Nørlund er meget optaget af at formidle kulsalg, så synes jeg, han skal henvende sig til de potentielle kulkøbere, og det er altså ikke mig. Jeg skal i øvrigt ikke blande mig i denne debat om kulmarkedet, for det er jo et meget mere principielt problem, vi drøfter.

Jeg vil til hr. Steen Folkes bemærkninger om de ting, der er gennemført, sige: hr. Steen Folke skal ikke laste mig for disse ting; det er nogle af de ting, hr. Steen Folke har stemt for, der blev gennemført. Jeg nævner bare disse ting som eksempel på, at vi har gjort det, som et flertal har vedtaget at man skulle gøre.

Jeg vil godt nævne en ting til. Jeg kunne nævne de bestræbelser, regeringen har udfoldet for at forhindre nyinvesteringer i Sydafrika. Det er rent faktisk også lykkedes, idet flere af de selskaber, som havde planlagt yderligere investeringer, har indstillet disse investeringsplaner.

Hermed sluttede forhandlingen.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg skal, som det tidligere er meddelt, udsætte afstemningen om de 3 forslag om motiveret dagsorden til næste møde.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Retsudvalget har afgivet:

Tillægsbetænkning over forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.v. (Behandling af borgerlige sager m.v.). (Lovforslag nr. L 89).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Det er meddelt mig, at arbejdsmarkedsudvalget ønsker at afgive mundtlig indstilling ved 3. behandling af forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Arbejdsgiverbetaling, nedsatte dagpenge, ferie, forhøjelse af medlemstallet som betingelse for anerkendelse

[Anden næstformand]

se, arbejdsgivernes kontakt med arbejdsformidlingen m.m.). (Lovforslag nr. L 150).

Det er meddelt mig, at boligudvalget ønsker at afgive mundtlig indstilling ved 3. behandling af forslag til lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Lovforslag nr. L 142).

Folketingets næste møde afholdes mandag den 28. maj kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste anden næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste anden næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16.31
